

ΘΕΜΑ Α1

α. σελ. 248 “Το Φροντιστήριο...συνείδησης.”

β. σελ. 86 “Το μοναδικό...1908”

γ. σελ. 77 “Το Εθνικόν...αυτοκρατορία.”

ΘΕΜΑ Α2

α. Σ

β. Λ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Σ

ΘΕΜΑ Β1

σελ. 81 “Το τρικουπικό...επενδύσεις”

σελ. 82 “Ο Τρικούπης θεωρούσε ... κόστος” και “Στα εδάφη ... μεγαλογαιοκτήμονες.”

ΘΕΜΑ Β2

σελ.154 “Η ΕΑΠ διέκρινε...παραμεθόριες περιοχές.”

ΘΕΜΑ Γ1¹

Οι πρώτες απογραφές των προσφύγων της Μικρασιατικής καταστροφής που κατέφυγαν στην Ελλάδα δεν αποδίδουν την πραγματικότητα. Ο αριθμός πρέπει να ήταν πολύ μεγαλύτερος, αν υπολογίσουμε την υψηλή θνησιμότητα των πρώτων χρόνων λόγω των άθλιων συνθηκών διαβίωσης και των επιδημιών, το μειωμένο αριθμό των γεννήσεων και τη μετανάστευση πολλών προσφύγων σε άλλες χώρες. Οι αρρώστιες κατέβαλλαν τους πρόσφυγες που ήταν ταλαιπωρημένοι, πρόχειρα στεγασμένοι και υποσιτίζονταν. Εκτός από τις αρρώστιες, οι πρόσφυγες ήταν και ψυχικά τραυματισμένοι από την απώλεια συγγενών και φίλων, της πατρογονικής γης και του ευρύτερου κοινωνικού χώρου όπου είχαν ζήσει.

Στην αρχή το κράτος αντιμετώπισε με τα μέσα που διέθετε τις πρώτες στοιχειώδεις και πιεστικές ανάγκες των προσφύγων: διατροφή, προσωρινή στέγαση, ιατρική περίθαλψη. Κινητοποιήθηκαν επίσης ιδιώτες, ατομικά ή οργανωμένα. Χαρακτηριστική είναι η μαρτυρία της Φ. Χαϊδεμένου σύμφωνα με την οποία η ίδια και η οικογένειά της έλαβε σημαντική βοήθεια από τους φτωχούς -άγνωστους- ενοικιαστές ενός συγγενή της, όταν έφτασαν ως πρόσφυγες στον τόπο του. Πέρα από τους εθελοντές, αποφασιστική, ιδιαίτερα για την ιατρική περίθαλψη και την παροχή φαρμάκων, υπήρξε η δραστηριοποίηση στην Ελλάδα ξένων φιλανθρωπικών οργανώσεων.

¹ Στα Θέματα Γ1 και Δ1 με υπογράμμιση δίνονται οι πληροφορίες των πηγών και οι όποιες άλλες προσθήκες για να κερδηθεί η συνοχή.

Απαντήσεις στην Ιστορία Προσανατολισμού - Πανελλαδικές 2022
Διενεργήθηκαν έρανοι, οργανώθηκαν πρόχειρα συσσίτια (στην Αθήνα προσέφεραν σούπα) και έγινε προσπάθεια για καθημερινή διανομή ψωμιού, παροχή ρουχισμού και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης, όπως κουβέρτες.

Με την άφιξη των προσφύγων, το έργο της προσωρινής στέγασης ανέλαβε το Υπουργείο Περιθάλψεως, που ενισχύθηκε με έκτακτο προσωπικό. Δεν έμεινε χώρος στεγασμένος ή μη (πρόσφυγες τοποθετήθηκαν ακόμα και σε δρόμους) που να μη χρησιμοποιήθηκε: σχολεία, εκκλησίες και τζαμιά, στρατώνες, θέατρα, δημόσια κτίρια και υπηρεσίες, λουτρά, αποθήκες, υπόστεγα και υπόγεια. Από τον Σεπτέμβριο του 1922 στην Αθήνα το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας επέτρεψε την τοποθέτηση κλινών στους διαδρόμους των ξενοδοχείων για να καλυφθεί η ανάγκη της προσωρινής στέγασης. Επιτάχθηκαν επίσης τα άδεια σπίτια σε όλη την Επικράτεια. Καταλήφθηκαν ακόμη και κατοικούμενοι χώροι, οι ένοικοι των οποίων μοιράστηκαν την κατοικία τους με τους πρόσφυγες. Χαρακτηριστική είναι η μαρτυρία μέλους της οικογένειας Ακερμανίδη, η οποία αναγκάστηκε να διαμείνει για ένα μήνα στο κοτέτσι που παραχωρούσε μία γυναίκα στην Γαργαρέττα.

Στη συνέχεια το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων (ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1922) ανήγειρε ξύλινα παραπήγματα για τη στέγαση των προσφύγων. Οι δημοτικές αρχές αναλάμβαναν τη διαμόρφωση του χώρου και τον καθαρισμό του, όπως στην περίπτωση της Αθήνας. Πλήθος ξεπρόβαλαν οι αυτοσχέδιες κατασκευές που χρησίμευαν ως προσωρινά καταλύματα (καλύβες, παράγκες, σκηνές) γύρω από τις πόλεις, σε πλατείες, στα κενά οικόπεδα των πόλεων, σε αρχαιολογικούς χώρους (στον περίβολο του ναού του Ολυμπίου Διός) ή σε αυτοσχέδια προσφυγικά στρατόπεδα. Τον Δεκέμβριο του 1922 καταγράφηκαν από το Δήμο Αθηναίων 70.000 πρόσφυγες να διαμένουν σε 130 πρόχειρους καταυλισμούς.

Το πρώτο διάστημα, οι περισσότεροι πρόσφυγες ανέχονταν τις αντίξοες συνθήκες διαβίωσης, θεωρώντας προσωρινή την παραμονή τους στην Ελλάδα. Πίστευαν ότι δεν θα αργήσει η μέρα της επιστροφής. Η αίσθηση αυτής της προσωρινότητας καθυστερούσε, σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, την κοινωνική και οικονομική τους ένταξη και την ταύτισή τους με το γηγενή πληθυσμό. Μετά την υπογραφή της Σύμβασης της Λοζάνης, οι πρόσφυγες άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι το όνειρο της επιστροφής δεν επρόκειτο να πραγματοποιηθεί. Στόχος τους τώρα έγινε η βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους και η ενσωμάτωση στη νέα πατρίδα.

ΘΕΜΑ Δ1

Το θετικό και αισιόδοξο κλίμα των δύο πρώτων ετών της λειτουργίας της Κρητικής Πολιτείας άρχισαν να σκιάζουν απειλητικά σύννεφα, τα οποία επρόκειτο να δημιουργήσουν λίγο αργότερα σοβαρή εσωτερική κρίση. Στο ουσιώδες ζήτημα της Ένωσης της Κρήτης με την Ελλάδα παρατηρήθηκε εξαρχής διάσταση απόψεων μεταξύ του Γεωργίου και του Ελευθερίου

Απαντήσεις στην Ιστορία Προσανατολισμού - Πανελλαδικές 2022
Βενιζέλου. Ο Γεώργιος πίστευε ότι η λύση του εθνικού ζητήματος θα ωριμάζε με συνεχείς παραστάσεις και υπομνήματα προς τις Μεγάλες Δυνάμεις, ενώ ο Βενιζέλος θεωρούσε ότι η λύση έπρεπε να είναι σταδιακή, με βαθμιαίες κατακτήσεις. Η διάσταση των απόψεων στο πολιτικό ζήτημα δεν άργησε να λάβει τη μορφή προσωπικής αντιπαράθεσης.

α) Η κρίση κορυφώθηκε στις 18 Μαρτίου 1901, όταν ο Γεώργιος, Υπάτος Αρμοστής, απέλυσε τον Βενιζέλο από το αξίωμα του υπουργού. Για να υποστηρίξει τις απόψεις του στο εθνικό ζήτημα της Κρήτης, αλλά και να απαντήσει στα αθηναϊκά δημοσιεύματα εναντίον του, ο Βενιζέλος δημοσίευσε στην εφημερίδα «Κήρυξ» των Χανίων, που ο ίδιος εξέδιδε, πέντε πολύκροτα άρθρα, με το χαρακτηριστικό τίτλο «Γεννηθήτω φως». Οι θέσεις του βέβαια αποκαλύπτονται πιο καθαρά στις προσωπικές του σημειώσεις στις οποίες καταγράφει πως ο Γεώργιος τον κατέστησε εξιλαστήριο θύμα για να καλύψει τη δική του αναποτελεσματικότητα και αποτυχία του να προχωρήσει το ενωτικό αίτημα.

Ο Γεώργιος, από την άλλη, ακολούθησε πολιτική αδιαλλαξίας και προχώρησε σε μέτρα περισσότερο αυταρχικά, προκειμένου να απομονώσει πολιτικά τον Βενιζέλο, με την απαγόρευση της ελευθεροτυπίας και με διώξεις και φυλακίσεις διακεκριμένων μελών της κρητικής αντιπολίτευσης.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές, τα πολιτικά πράγματα στην Κρήτη οδηγήθηκαν σε πλήρες αδιέξοδο και όλες οι προσπάθειες συνδιαλλαγής των αντίπαλων πολιτικών μερίδων ναυάγησαν. Ο Γεώργιος αρνούσανται πεισματικά να συνομιλήσει με την αντιπολιτευτική μερίδα. Παράλληλα υπονόμει κάθε συμβιβαστική πρωτοβουλία στην οποία εκείνη προχωρούσε.

Γύρω από τον Βενιζέλο συνασπίστηκαν λοιπόν όσοι ήταν δυσαρεστημένοι από την αυταρχική πολιτική του Πρίγκιπα και σχηματίστηκε μια ισχυρότατη «Ηνωμένη Αντιπολίτευσις». Έμπιστοι συνεργάτες του Βενιζέλου ήταν ο Κ. Φούμης και ο Κ. Μάνος. Οι τρεις αυτοί αποτέλεσαν μια τριανδρία, που δεν δίστασε να προχωρήσει σε δυναμική αναμέτρηση με τον Πρίγκιπα.

Στο τέλος του 1904 έληξε η περίοδος της Γενικής Συνέλευσης και προκηρύχθηκαν εκλογές για την ανάδειξη 64 βουλευτών. Σύμφωνα με το σύνταγμα, 10 ακόμη θα διορίζονταν απευθείας από τον Πρίγκιπα.

β) Η αντιπολίτευση αποφάσισε να μη συμμετέχει στις εκλογές αυτές, κατήγγειλε τα ανελεύθερα μέτρα του Πρίγκιπα και κάλεσε το λαό σε αποχή. Η κατάσταση εκτραχύνθηκε στις 26 Φεβρουαρίου 1905, όταν η τριανδρία της αντιπολίτευσης και 15 άλλοι επιφανείς πολιτευτές συνέταξαν και υπέγραψαν προκήρυξη, με την οποία ζητούσαν ανοιχτά την Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα. Το αίτημά τους αυτό, ο απώτερος τους στόχος, ήταν ωστόσο ουτοπικός, με αποτέλεσμα στη συνέχεια της προκήρυξης να θέτουν πιο ρεαλιστικούς στόχους: αφενός την πολιτική προσέγγιση της Κρήτης με την Ελλάδα και αφετέρου τη μεταβολή του συντάγματος της Κρητικής Πολιτείας κατά το πρότυπο του ελληνικού, ώστε να απομακρυνθεί ο

Απαντήσεις στην Ιστορία Προσανατολισμού - Πανελλαδικές 2022
Ύπατος Αρμοστής και να απαγορευτεί η τοποθέτηση μη Έλληνα αξιωματούχου στη θέση του. Η προκήρυξη αυτή είναι το πρώτο επίσημο επαναστατικό κείμενο, το προμήνυμα της επανάστασης του Θερίσου, καθώς καλεί σε ένοπλες λαϊκές συναθροίσεις.

Όλοι πλέον είχαν πεισθεί ότι μια ένοπλη εξέγερση ήταν επί θύραις. Η ενωμένη αντιπολίτευση άφηνε σκόπιμα να διαρρεύσει η πληροφορία ότι πιθανή ημέρα εξέγερσης θα ήταν η 14η Μαρτίου. Στο ενδιάμεσο διάστημα άρχισαν να συρρέουν με μεγάλη μυστικότητα ομάδες ενόπλων στο Θέρισσο. Ο Βενιζέλος και οι συνεργάτες του είχαν επιλέξει το χωριό αυτό ως έδρα της επανάστασης, γιατί ήταν κοντά στα Χανιά και επίσης ήταν περιοχή δυσπρόσιτη, ένα φυσικό οχυρό. Οι επαναστάτες αιφνιδίασαν τον Ηγεμόνα και κήρυξαν την επανάσταση στις 10 Μαρτίου 1905.

Απαντήσεις: Ψύρρα Κάκια, φιλόλογος